

Notitie toekomstige uitvoering Participatiewet Noordwest-Fryslân (versie 13 maart 2019)

Inleiding

Gemeenten in de gemeenschappelijke regeling Fryslân West, hierna Fryslân West, hebben gezamenlijk een visie ontwikkeld over de uitvoering van de Participatiewet, verwoord in de position paper. Belangrijk aanleiding hiervoor is de ingrijpende wijziging in de bekostiging van de sociale werkvoorziening. In het visiedocument Fryslân West zijn uitgangspunten voor de uitvoering van taken op het gebied van Werk en Inkomen opgenomen.

De taken zijn belegd bij gemeenten dan wel publieke organisaties. Voor gemeenten in de gemeenschappelijke regeling sociale dienst Noordwest Fryslân -hierna Dienst SoZaWe- heeft dit specifieke gevolgen. Om die reden hebben gemeenten in de GR Dienst SoZaWe besloten om in aanvulling op de position paper een notitie over de uitvoering van de Participatiewet in Noordwest Fryslân op te stellen met als doel de uitgangspunten te verbinden aan de gemeentelijke samenwerkingssituatie in Noordwest Fryslân.

In Noordwest Fryslân is de discussie over de rol en positie van de Dienst SoZaWe gaande. Een belangrijk aspect daarbij is de wens van gemeenteraden om meer directe invloed te krijgen/hebben op beleidsbepaling binnen het sociaal domein. Wat dit concreet betekent voor de Dienst SoZaWe als organisatie is nog niet duidelijk omdat daarin een apart traject wordt gevolgd door de vier deelnemende gemeenten. Bij de discussie over de toekomst van de dienst is voor de uitvoering van de Participatiewet de position paper Fryslân West richtsnoer.

Achtereenvolgend wordt nader ingegaan op de invoering van de Participatiewet 2015. Daarna volgt een beschrijving van de visie op de uitvoering van de Participatiewet en een opsomming van kerntaken zoals opgenomen is in de position paper. Vervolgens wordt dit gespiegeld aan uitvoerende organisaties en intergemeentelijke samenwerking. Tot slot wordt ingegaan op de gevolgen en het verdere traject na vaststelling van het visiedocument en position paper Fryslân West.

De invoering van de Participatiewet

Op 1 januari 2015 is de Participatiewet van kracht geworden. De Participatiewet is in plaats gekomen voor Wet Werk en Bijstand (Wwb), Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) en een groot deel van de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong). Het doel van de wet is om meer mensen, ook mensen met een arbeidsbeperking, aan de slag te krijgen. De gemeente is met de invoering van de Participatiewet verantwoordelijk geworden voor alle mensen met arbeidsvermogen die ondersteuning nodig hebben.

Feitelijk betekent dit voor gemeenten dat zij verantwoordelijk zijn geworden voor de arbeidsmarkttoeleiding en maatschappelijke participatie van een grotere groep inwoners. Namelijk de inwoners die voorheen onder de Wsw of de Wajong vielen, maar nu vanwege de wetswijziging onder de Participatiewet vallen. De Wsw is per 1 januari 2015 gesloten voor nieuwe instroom en de Wajong is alleen nog toegankelijk voor inwoners die duurzaam volledig arbeidsongeschikt zijn. Deze inwoners vallen nu onder de Participatiewet en daarmee onder de verantwoordelijkheid van gemeenten. Doordat verschuivingen plaatsvinden in de verschillende doelgroepen, de wereld ook in

beweging is -denk aan economisch goede en slechte tijden en een veranderende arbeidsmarkt- is bijstelling nodig van de visie op de uitvoering van de Participatiewet in Noardwest-Fryslân. Voorafgaand aan de invoering van de Participatiewet in 2015 hebben gemeenten in de GR Noardwest Fryslân een kadernota (2013) en beleidskader (2014) vastgesteld. Deze zijn aan herziening toe, nu de inhoudelijke en financiële effecten inzichtelijker worden en blijkt dat de Participatiewet meer impact heeft dan waarbij met de invoering rekening is gehouden.

Visie op de uitvoering van de Participatiewet

Voor het Sociaal domein worden vier domeinen onderscheiden: Wmo, Jeugd, Onderwijs en Participatie. Het streven en doel is om deze vier domeinen zoveel mogelijk in samenhang uit te voeren. Voor wat betreft Participatie ligt de focus op het vergroten van de eigen redzaamheid in de samenleving, individueel en collectief. Dit moet leiden tot een meer inclusieve samenleving en arbeidsmarkt.

De volgende beginselen dragen bij aan dit streven en doel.

- Werken en meedoen in de maatschappij is gezond en draagt bij aan een positieve gezondheid.
- Eigen verantwoordelijkheid en aandeel staat voorop.
- Gemeenten zijn en blijven verantwoordelijk voor ondersteuning van inwoners bij herstel, behoud en bevorderen van de arbeidsgeschiktheid.
- Mensen blijven zich ontwikkelen passend bij de levensfase waarin ze zich bevinden. Daarom geven we geen indicaties voor het leven af: maatwerk staat voorop!
- De meest kwetsbare doelgroepen hebben een vangnet nodig; dit is een publieke taak.
- De wettelijke taken die we lokaal uit kunnen voeren, doen we lokaal. Waar de dienstverlening is gebaat bij samenwerking, voeren we die uit in gezamenlijkheid met de partners binnen de gemeenschappelijke regeling en/of binnen de arbeidsmarktregio, waarbij de doeltreffendheid en de doelmatigheid is gediend.
- We gieten de samenwerking in een vorm die het beste past bij de ambitie(s) van de samenwerkingspartners. In de uitwerking van de governance wordt op een transparante manier rolduidelijkheid gegeven en het eigenaarschap benoemd.

Bovenvermelde beginselen zijn overgenomen uit het visiedocument Fryslân West. De beginselen in het visiedocument zijn uitgewerkt in de position paper aan de hand van vier kerntaken.

Kerntaken

In de position paper Fryslân West worden vier kerntaken onderscheiden:

1. Inkomensverstrekking: een individuele gemeentelijke taak
2. Arbeidsmatige participatie (arbeidsinschakeling): gezamenlijk uit te voeren in een publieke organisatie
3. Maatschappelijke participatie: taak individuele gemeente
4. Werkgevers en werknemersdienstverlening: regie gemeente(n) en coördinatie van de uitvoering wordt in Fryslân West gezamenlijk belegd bij een publieke organisatie.

Participatie wordt gedifferentieerd naar drie doelgroepen: kansrijk, perspectiefrijk en van waarde. Korthedshalve wordt verwezen naar de position paper Fryslân West.

Organisaties betrokken bij de uitvoering van de Participatiewet

De uitvoering van bovenvermelde kerntaken is/wordt primair belegd bij: gemeenten, de dienst Sozawe en Empatec/Pastiel. Daarnaast zijn er lokale initiatieven en andere (commerciële) organisaties actief in het sociaal domein. Het is de bedoeling dat al deze organisaties bijdragen aan een sluitende aanpak voor de doelgroepen die onder de participatiewet vallen. Dit vereist regievoering en een aanpak en werkwijze waarbij taken daar worden belegd waar het meeste rendement wordt behaald in het belang van de mensen die ondersteuning nodig hebben, financieel en/of om op een volwaardige wijze deel te kunnen nemen aan de samenleving.

De visie op de uitvoering van de Participatiewet heeft gevolgen voor gemeenten én de Dienst SoZaWe. Bij de discussie over de toekomst van de dienst zullen de gevolgen vanuit deze visie moeten worden meegewogen.

Gemeentelijke samenwerking

Zoals hiervoor te lezen is, zijn er op dit moment een (groot) aantal taken gezamenlijk georganiseerd. Deels is dit belegd in de GR Dienst SoZaWe NWF en deels in de GR Fryslân-West c.q. Empatec en Pastiel. Op dit moment is er veel beweging aangaande de taken van de samenwerkingsverbanden. Aan de ene kant is dit het gevolg van herindelingen in het werkgebied en aan de andere kant vragen de decentralisaties in het Sociaal Domein om (noodzakelijke) aanpassingen. Over hoe en waar de (kern)taken worden belegd is in dit stadium van het proces nog geen duidelijkheid te geven. Binnen Noardwest Fryslân is er in ieder geval commitment om een aantal taken gezamenlijk uit te voeren. De vraag is nog wel om welke taken dit specifiek zou moeten gaan en waar de uitvoering belegd zou moeten worden.

De organisatorische infrastructuur op sociaal en economisch terrein van de GR Fryslân West kan op deze wijze optimaal worden gebruikt, nu de Wsw doelgroep steeds kleiner wordt vanwege het stopzetten van nieuwe instroom. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen cliënten die veel of weinig ondersteuning nodig hebben bij het vinden van een baan. De wijze en het volume van de ondersteuning, alsmede het vaststellen van de financiële kaders is belegd bij de raden van de individuele gemeenten.

Gevolgen

Deze notitie biedt een basis voor verdere uitwerking. Daarvoor is tijd nodig qua besluitvorming over de uitgangspunten, maar ook over de concrete gevolgen voor de verschillende publieke organisaties, die in dit stadium van het proces nog niet duidelijk zijn. Wel is duidelijk dat het anders verdelen van de taken in de uitvoering van de Participatiewet gevolgen heeft voor de werkzaamheden van de verschillende samenwerkingsverbanden. Bepaalde taken blijven waar ze nu zijn, maar andere taken verschuiven wellicht naar een ander samenwerkingsverband. Deze taken met daarbij behorende werkzaamheden blijven, aangezien de cliënten blijven, maar dit kan wel (grote) impact hebben voor de medewerkers van de samenwerkingsverbanden. Het is daarom van belang dat, nadat de visie op de uitvoering van de Participatiewet Fryslân West is vastgesteld, een (stappen)plan wordt gemaakt van acties met tijdpad. Communicatie in dit verband krijgt bij de verdere uitwerking voorrang.

Slot

Zoals in de inleiding al is aangegeven is deze notitie vooral bedoeld om het visiedocument en position paper Fryslân West te plaatsen in de context van de situatie van de GR Dienst SoZaWe. Het gaat om richtinggevende uitgangspunten die helpen bij de verdere uitwerking waarvoor nog geen concrete voorstellen zijn. Zodra er overeenstemming is over het visiedocument en position paper wordt de verdere uitwerking opgepakt door de gezamenlijke gemeenten in de GR Fryslân West en voor specifiek de GR Noardwest Fryslân de daarin deelnemende gemeenten.

Franeke, maart 2019